

SECUNDVM MATHAEVM

hominis voluntatem, in qua & suam, & nostram figurant, qui caput nostrum est, cum dicit: Transeat a me. Hoc enim erat humana voluntas proprium aliquid tanquam priuatum volens, sed quod resum vult esse hominem, & ad Deum dirigi, subdit. Veritatem, non sicut ego volo, sed sicut tu, & si diceret, vide te in me, quia potes aliquid propter

velle, & si Deus aliud velit conceditur hoc humanae fragilitati. Hec vox capitatis, salus est totius corporis.

L E O . Papa in Ser. de psal. Hec vox oes fideles instruit, omnes confessores accedit; omnes Martyres coronauit. Nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, quis posset persecutorum superare terrores, & pro oibus patrii diceret, stat voluntas tua? Discant igitur hanc vocem omnes ecclesie filii, ut cum auctoritate violenter alicuius tentationis incombis, separato timore formidinis, accepit tollerantiam passionis. **O R I .** Puffillum autem progrediente Iesu ab eis, nec vna hora potuerunt vigilare eo absente, propter quod oremus, ut nesciendum aliquando Iesu progastrat. Sequitur: Et ve ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes. **C H R Y .** in Hom. Quia tempus in tempeste noctis erat, & oculi eorum a tristitia erant grauati. **H I L A .** Postquam ergo ad discipulos redit, & dormientes reprehendit: Petrum arguit, unde sequitur: Et dicit Petro: Sic, non potuisti una hora vigilare mecum? Petrus ideo pro omnibus ex tribus arguit, quia praeceteris non se scandalizandum fuerat gloriosus. **C H R Y .** in Ho. Sed quia & alii id dixerunt oīum etiam infirmitate arguit, qui n. mori simul eis Christus elegerat, neque simul ei oīum potuerunt vigilare. **O R I .** Inueniens autem eos dormientes suscitans, & ad audiendi, & pcepit vigilare, dicens: Vigilate & orate ne in tentationem, ut primum vigilemus, & si vigilantes ore mus. Vigilans qui facit opera bona, & qui solicite agit ne in aliquo tenebrosum dogma incurramus, enim vigilans exauditur oratio. **H I L A .** Impossible est humanam animam non tentari. Ergo non ait: Vigilate, & orate, ne tentemini, sed ne intreris in tentationem. hoc est, ne vos tentatio supererit. **H I L A .** Cur autem ne in tentatione venirent admoneos eos voluisse orare ostendit, dicens: Spiritus quem promis est, caro autem infirma. Non enim de se hoc dicit, ad eos enim hic sermo conuersus est. **H I E R O .** Hoc autem est aduersus temerarios, qui quod crediderint putant se posse consequi. Itaque quantum de ardore mentis confidimus, tantum de fragilitate carnis timeamus. **O R I .** Hic considerandum est, utrum si car omnium caro infirma est, sic omnium spiritus promptus est, an omnium quidem caro infirma est: non autem & omnium hominum spiritus promptus est, sed tantum sanctorum, infidelium autem spiritus neglegit, & caro infirma. Est autem & alio modo caro infirma eorum solum quorum spiritus promptus est, qui cum spiritu prompto opera carnis mortificant. Hos ergo vult vigilare, & orare, ut non intrent in tentationem, quoniam qui spiritualiter est, sollicitior debet esse, ne magnum bonum ipsi grauam habeat lapsum. **R E M I .** Vel aliter, his verbis ostendit se veram carnem ex virginie sumpsisse, & veram animam habuisse. Vnde & nunc dicit spiritum suum promptus esse ad patiendum: carnem vero infirmam timere dolorem passionis. Sequitur: Iterum secundo abiit, & orauit: Pater mihi non potest calix iste transire nisi bibam illum, stat voluntas tua. **O R I .** Aelmo, & calix illi passionis omnino a Iesu fuerat transitus, sed cum differencia, ut siquidem biberet eum, & ab ipso transferret postmodum & ab unius genere hominum. Si autem non biberet eum, ab ipso quidem forsan transiret, ab hominibus autem non transiret. Hunc ergo calcem passionis volebat quidem a se transire, scilicet ut omnino neque gafare amaritudinem eius: si tamen possibile esset, quantum ad iustificandam. Dei. Si autem non poterat fieri, magis volebat ut sumeretur eum, & sic transiret ab eo, & ab unius genere hominum, qd contra voluntatem paternam bibitionem eius esfugere. **C H R Y .** in Hom. Quidquid secundo, vel tertio orat, ex aere, si humanae infirmitatis quo mortem timet, certificat quod vere factum est homo. Secundo enim vel tertio aliquid fieri, veritatis est maxime demonstrativum in scripturis. Vnde Ioseph dixit Pharaoni. Quid vidisti secundo, ad eandem rem pertinet, somnii firmatae indicium est. **H I E .** Vel aliter. Secundo orat ut si Ninive. i. Genuititas alter saluari non potest, nisi aruerit cœcurbita. i. Iudea, stat voluntas patris, quae non est contraria filii voluntari, dicente ipso per Prophetam, ut facarem voluntatem tuam Deus meus volui. **H I L A .** Vel aliter. Passus discipulis omnem in se corporis nostris infirmitatem afflumperit, cronicique secum vniuersa quibus infirmatur affixit: & ideo transire ab eo calix non potest, nisi illum bi

bat, quia pati, nisi ex eius passione non possimus. **H I E .** Christus ait solus orat pro oibus, sicut & solus patitur pro vniuersis. Sequitur enim: Et ve, iterum, & intenit eos dormi. Erant enim oculi eorum grauati. Languecebant enim, & opprimebantur apositi oculi negatione vicina. **O R I .** Puto enim, qd non tautum corporum oculi quantum animalium grauati erant, nondum enim erat eis spiritus datum, vnde non eos reprehendit, sed vadens iterum orauit, docens vt non deficiamus, sed permaneamus in oratione donec impenremus ea quae postulare iam coepimus.

caro autem infirma. Iterum secundo abiit, & orauit dicens. Parter mihi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, stat voluntas tua. Et venit iterum, & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati: Et relictis illis iterum abiit & orauit tertio euendem sermonem dicens.

Tunc venit ad discipulos suos, & dicit illis: Dormite iam & requiescite. Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus. Ecce appropinquauit qui me tradet.

G unde sequitur: Et relictis illis iterum abiit & orauit tertio, eum dem sermone, dicens. **H I E .** Tertio autem orauit, ut in ore duorum, vel trium testium flaret, omne verbum. **R A B A .** Vel ideo tribus vicibus Dominus orauit, ut nos a peccatis præteritis veniam, & presentem malum tutela, & futuri periculis cautela ore mus, & vt omnem orationem ad patrem, & ad filium, & ad spiritum sanctum dirigamus, & ut integer spiritus noster, & anima & corpus seruerit. **A V G .** de Concor. euangelio. Tunc venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes. **C H R Y .** in Hom. Quia tempus in tempeste noctis erat, & oculi eorum a tristitia erant grauati. **H I L A .** Postquam ergo ad discipulos redit, & dormientes reprehendit: Petrus arguit, unde sequitur: Et dicit Petro: Sic, non potuisti una hora vigilare mecum? Petrus ideo pro omnibus ex tribus arguit, quia praeceteris non se scandalizandum fuerat gloriosus. **C H R Y .** in Ho. Sed quia & alii id dixerunt oīum etiam infirmitate arguit, qui n. mori simul eis Christus elegerat, neque simul ei oīum potuerunt vigilare. **O R I .** Inueniens autem eos dormientes suscitans, & ad audiendi, & pcepit vigilare, dicens: Vigilate & orate ne in tentationem, ut primum vigilemus, & si vigilantes ore mus. Vigilans qui facit opera bona, & qui solicite agit ne in aliquo tenebrosum dogma incurramus, enim vigilans exauditur oratio. **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectabat, ut quod dixerat. Fiat voluntas tua, quia feliciter transiit in nos calix bibens, infirmatum corporis nostri, & timoris sollicitudinem, & ipsius dolorem mortis absorbit. **O R I .** Vel tunc pro Apofolis, & maxime pro Petro, qui tunc eum negatur.

H in **T r a c . 35 .** **H I L A .** Post orationem frequenter, post dictus recursum, multiplices metum demis, securitatem reddit, in requiem adhortatur, unde dicitur: Tunc venit ad dis. suos, & ait illis: dormi, & requi. **C H R Y .** in Hom. Et quidem tunc vigilare oportebat, sed hoc dixit, vt offenderet, quoniam neque tunc possent ferre futurorum malorum, & quoniam eorum non indiget auxilio, & quoniam omnino trahi eum oportebat. **H I L A .** Vel hoc dicit, quia voluntatem patris de discipulis iam securus expectab

se illorum. R E M I . P o s s u m u s e t i a m i n t e l l i g e r e p e r a n g e l o s R o
anorum exercitum : cū Tito enim & Vespasiano omnes lingue
uersus Iudeam surrexerunt , & impletum est : Quia pugnabit
eo orbi terrarum contra infensatos . C H R Y s i n Home . non
lum autem p e r h o c timorem d i s c i p u l o r u m e u a c u a t , s e d e r i a m
e h o c co scriptras .

per hoc tempus
in medium introdu-
cit, dicens: {Quomo-
do ergo implebuntur
scripturæ, quia sic o-
portet fieri? H I E.
Hæc sententia prom-
ptum ad patiendum
demonstrat animum:
¶ frustra Prophæ-
cecinerint, nisi domi-
nus eos vera dixisse,
sua passioe affueret.
Tract. 35. p. ¶ O R I. Post-
quam dixit Petrus: Re-
conde gladium tuum
quod est patientia;
postquam etiam auri-
culam restituit ampu-
tatam, sicut alter di-
cit Euagelista, ¶ sum
me benignitatis indi-
tium fuerat, & diuine
virtutis, subditus: {In
illa hora dixit Iesus
turbis, vt si præterita
beneficia non recor-
dantur, vel præsentia
ait illi Iesus: Cõuerte gladiū tuū
i locū suū. Oés. n. qui acceperint
gladium, gladio peribūt. An pu-
tas quia non possum rogare pa-
trem meum, & exhibebit mihi
modo plus quam duodecim le-
giones angelorum? Quomo-
do ergo implebuntur scripturæ?
Quia sic oportet fieri.
p. In illa hora dixit Iesus turbis:
Tanquam ad latronem existis
cum gladiis, & fustibus compre-
hendere me. Quotidie apud vos
sedebam docens in templo, &
non me tenuistis. Hoc autem to-
tum factum est, vt adimpleretur
scripturæ Prophetarum. Tunc
discipuli omnes relicto eo fuge-
runt. At illi tenentes Iesum du-
xerunt ad Caypham principem
Sacerdotum, vbi Scribæ & Senio-

recognoscant, tanquam ad latronem existis cum gladiis, & fuitibus comprehendere me. } R E M I. Ac si diceret: Latronis officium est nocere, & latitare, ego vero nemini nocui: sed plures sanaui, & in Synagogis semper docui. Et hoc est quod subditur: { Quotidie apud vos ledebam in templo docens, & non me tenuistis. } H I E. Quasi diceret: Stultum est eum cum gladiis & fustibus querere, qui vltro se vestris tradit manibus, & in nocte quasi latitantem per diudit inuestigare, qui quotidie in templo doceat. C H R Y. in Home. Ideo autem eum in templo non tenuerunt, quia non ausi erant propter turbam, propter quod & dominus foras exiuit, ut ex loco & tempore daret eis aptitudinem se capiendi. Ex hoc ergo docet quoniam nisi voluntarius permisisset, nequaquam eum capere valuissent: Deinde Euangelista quæstionem soluit, propter quid dominus capi voluit, cum subdit: { Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur scripturae Prophetarum. H I E. Foderunt manus meas, & pedes meos. Et alibi: Sicut ouis ad victimam ductus est. Et in alio loco: Ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. R E M I. Quia enim oës Prophetæ prædixerunt Christi passionem: ideo non posuit fixum testimonium, sed generaliter dicit impleri vaticinia omnium Prophetarum. C H R Y. in Ho. Discipuli autem qui quando detentus est Dominus permanserunt, quando locutus est hæc ad turbas, fugerunt. Vnde sequitur: { Tunc discipuli omnes, reliquo eo fugerunt. } sciebant enim quoniam iam non erat possibile effugere eo se voluntary illis tradente. R E M I. In hoc tamen facto demonstratur fragilitas apostolorum: qui enim de ardore fidei promiserant se mori cum eo, nunc timore fugiunt immemores fæcium promissionis. quod etiam videmus impleri in his qui pro amore Dei magna se promittunt facturos, & postmodum non impletunt: non tamen desperare debent: sed cum Apostolis resurgere, & per pœnitentiam respiscere. R A B A. Myſtice autem, sicut Petrus, qui culpam negationis pœnitentiæ lachrymis abluit, recuperationem eorum ostendit, qui in martyrio labuntur: ita ceteri discipuli fugientes cautelam fugiendi, docent eos, qui se minime idoneos ad toleranda supplicia sentiunt. Sequitur: { At illi tenen-

Lib.3.c.6. tes Iesum duxerunt ad Caypham principē Sacerdotum. A V G.
de Con.euan.Sed tamen primo ad Annam ductus est Sacerdotum
Cayphæ,sicut Ioannes dicit: Ductus est autem ligatus cum ades-
fent in illa turba tribunus, & cohors , vt Ioannes commemorat.
H I E. Refert autem Iosephus istum Caypham vnius tantum an-
ni pontificatum precio redemisse,cum tamen Moyses Deo iuben-
te præceperit,vt pontifices patribus succederent , & generationis
in Sacerdotibus series texeretur . non ergo mirum est si iniquus
pontifex iniqua iudicet. R.A. Conuenit etiam nomine actioni,Cay-
pha.i.inuestigator, vel sagax ad implemandam suam nequitiam, vel
uomens ore,quia impudens fuit ad proferendum mendaciū, & ad
perpetrandum homicidium. Ideo autem illuc eum adduxerunt,
vt cum consilio omnia facerent,vnde sequitur:Vbi Scribæ &
Seniores conuenerant. O R I.Vbi Cayphas est princeps Sacerdotū,
illic congregantur Scribæ.i.literati qui præsunt literæ occidentis

& Seniores non in veritate: sed in vetustate literæ. Sequitur. {Petrus autem sequebatur eum a longe. Non enim poterat de proximo eum sequi, sed de longinquo: nec tamen omnino recedens ab eo. C H R Y. in Ho. Multus enim erat feruor Petri, qui cū alios fugientes vidisset: non fugit, sed stetit & intravit. Sicut autem & Ioan-

res conuenerant Petrus autem sequebatur eum a longe, vsque in atrium principis Sacerdotū. Et ingressus intro: sedebat cum ministris, vt videret finem. q Principes autem Sacerdotum & omne consilium, quarebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent, & non inuenierunt, cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem venerunt duo falsi testes, & dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum Dei, & post tri duum redificare illud. Et surgens princeps Sacerdotū ait illi: Nil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificant? Iesus autem tacebat. Et princeps Sacerdotū ait illi: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus. Intrauit tandem notus erat principi. Sacerdotum. Longe autem sequebatur, quia erat Dominum negaturus. REM. Neg: enim negare potuisset, si domino proximus adhessisset. Per hoc etiam significatur, quod Petrus Domini num ad passionem eum tem, erat secuturus. i. imitatus. A V G. de Quæst. euau. Significatur etiam ecclesiam secuturam quidem, hoc est imitaturam passiones Domini: sed longe differenter: ecclesia enim proficitur, at ille proficitur ecclesia. Sequit. { Et ingressus intro, sedebat cum ministris, vt videret finem. } HIE. Vel amore discipuli, vel humana curiosita.

te iſcē cupiebat quid iudicaret de domino politiss., utrum eam
neci addiceret, an flagellis cefum dimitteret.
q. ¶ C H R Y. in Hom. Congregatis principibus Sacerdotum,
& tota pestilentiæ conuenticula, volebant suis in fidiis iudicij for-
mam imponere, vnde dicitur. {Principes autem Sacerdotum, &
omne confilium quærebant fallum testimonium contra Iesum, vt
eum morti traderet.} Sed q̄ fidū erat iudicium, & omnia tumul-
tus & turbationis plena manifestatur per hoc quod subditur. {Et
non inuenierunt cum multi falsi testes accessissent.} O R I. Falsa Tract. 35.
enim testimonia tunc locum habent, quando cum colore aliquo
proferuntur. Sed nec color inueniebatur qui posset contra Iesum

adiuare mendacia, quæ nūis essent multi gratiam tribuere volentes principibus Sacerdotum, quod maximam laudem exhibet Iesu, qui sic omnia irreprehensibiliter dixit & fecit, vt nullam verisimilitudinem inuenirent in eo reprehenſionis, & mali & multo astuti. Sequitur. { Nouissime autem venerunt duo falsi testes, & dixerunt, hic dixit, possum deſtruere templum Dei. & post triduum reedificare illud. H I E R O. Quomodo autem falsi testes sunt, si ea dicunt quæ dominus dixisse legimus? Sed falsus testis est qui non eodem ſenſu dicta intelligit, quo dicuntur: dominus enim dixerat de templo corporis ſui, ſed in iphis verbis calumniantur, vt paucis additis, vel mutatis, quaſi iuftam calumniam faciant. Saluator dixerat: Soluite templum hoc, iſti commutant, & aiunt. Possum deſtruere templum Dei. Vos, inquit, soluite: non ego, quia illiciūtum eſt, vt nobilipius inferamus manus. deinde illi vertunt. Et post triduum reedificare illud, vt proprie de templo Iudaico dixisse videretur. Dominus autem, vt offendere animale, & spirans templum dixerat: Et ego in triduo resuſcitabo illud. aliud eſt edificare, aliud fuſcitat. C H R Y. in Ho. Sed quare non attulerunt in medium accusationem de ſolutione ſabbati? quia multo tieniſ: eos ſuper hoc conſutauerat. H I E R O. Ira autem præcepſ, & impatiens non inueniens calumniæ locum, excutit de ſolio pontificem, vt veſaniam mentis motu corporis demonſtraret. vnde ſequitur. { Et Surgens princeps Sacerdotum ait illi. Nihil respondes ad ea quæ iſti aduersum te teſtificantur? C H R Y. in Home. Hoc autem dixit, volens ab eo inexcufabilem reſponſionem eliceret, vt ex ipſa eum caperet. Inutilis autem erat excuſationis reſponſio: nullo eam exaudiente. Et ideo ſequitur. { Iesu autem tacebat. Etenim ſolum figura iudicij ibi erat, in veritate autem latronum erat incurſus, ſicut in spelunca: & ideo ſilet. O R I. Ex hoc autem loco diſciplinis contemnere calumniantium, & falſorum teſtimoniū voces, vt nec reſpoſtione dignos eos habeamus, qui non conuenientia dicunt aduersus nos. maxime, vi maius eſt: libere & foriter ſilere, quam defendere ſine ullo profectu. H I E R O. Sciebat enim quaſi Deus quicquid dixiſſet, torquendū ad calumniam. Quanto ergo Iesu magis tacebat ad indignos reſpoſtione ſua falſos teſtes, & Sacerdotes impios, tanto magis pontifex furore ſuperatus, eum ad reſpondendum prouocat, vt ex qualibet occaſione fermonis, locum inueniat accuſandi, vnde ſequitur. { Et princeps Sacer-

dotum ait illi: Adiuro te per Deum viuum, ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei. } O R. I. In lege quidem adiurandi usum aliquoties inuenimus. & stimo autem quoniam non oportet ut vir, qui vult secundum euangelium viuere adiuret alterum. Si enim iurare non licet, nec adiurare, sed & qui respicit Iesum imperantem demonibus, &

porestatem dantē di-
scipulis super dæmo-
nia, dicit quod secundū
potestatē datam a
Saluatorē, non est ad-
iurare dæmonia. Prin-
ceps autem Sacerdot-
ū peccatum facie-
bat infidans Iesu : &
Ideo imitabatur pro-
priūm patrē, qui bis
dubie iterrogauit Sal-
uatorē: {Si tu es Chri-
stus filius Dei,} unde
quis recte dicere po-
test, quoniam dubita-
re de filio Dei, vtrum
stus filius Dei. Dicit illi Iesus:
Tu dixisti. Verūtamen dico vo-
bis: ammodo videbitis filium
hominis sedentem a dextris vir-
tutis Dei, & venientem in nubi-
bus cœli. Tunc princeps Sacer-
dotū scidit vestimenta sua, di-
cens: Blasphemauit. Quid adhuc
egemus testibus? Ecce nunc au-
distis blasphemiam. Quid vobis
videtur? At illi respondentēs di-
xerunt: Reus est mortis. Tunc
expuerunt in faciem eius, & co-

ipse sit Christus, opus diaboli est. Non decebat autem dominum ad adiurationem principis respondere Sacerdotum, quasi vim p[ro]sum, propter quod nec denegauit se filium Dei esse, nec manifeste confessus est. Vnde sequitur. {Dicit illi Iesus: Tu dixisti.} Nō enim erat dignus Christi doctrina: propterea non eum docet, sed verbūoris eius accipiens, in redargutionem ipsius conuerit. Sequitur. {Veritatem dico vobis. amo. vide. filium hominis. sed enim a dext. virtutis Dei.} Videtur mihi quoniam firmitatem quandam regalem significat iessus filii hominis, iuxta virtutem ergo Dei, qui solus est virtus fundatus est qui accepit omnem potestatem a patre, sicut in celo & in terra. Erit autem quando hanc fundationem videbunt etiam aduersarii, quod a tempore dispensationis incepit impleri. Viderunt enim eius discipuli eum resurgentem a mortuis, & per hoc viderunt eum fundatum ad dexteram virtutis. Vel quia secundum longitudinem sempiternam, quae est apud Deum a constitutione mundi usque ad finem est unus dies. Nihil ergo mirum, quod hic dicit Salvator. {Ammodo.} Spacium est breuissimum usque ad finem ostendens, & non solum sedentem eum ad dextram virtutis visus prophetabat: sed etiam venientem in nubibus caeli. Vnde sequitur. {Et veni in nubibus caeli.} Haec nubes sunt Prophetae, & Apostoli Christi, quibus mandat pluere cum oportet, & sunt nubes caeli non transentes, quasi portantes imaginem caelestis, & dignae sunt, ut sint fedes Dei, quasi heredes Dei, & coheredes Christi. H[ab]E[re] Pontificem autem quem de solio Sacerdotali furor excusserat, eadem rabies ad scindendum vestes prouocat. Vnde sequitur: {Tunc princeps Sacerdotus scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemauit.} Consuetudinis enim Iudaice est, quod cum aliquid blasphemum, & quasi contra Deum audierint, scindant vestimenta sua. C H R Y. in Homil. Hoc igitur fecit aut accusationem redederat grauiorem, & quod verbis dicebat, factis extolleret. H[ab]E[re] O. Per hoc autem, quod scidit vestimenta sua, ostendit Iudeos Sacerdotalem gloriam perdidisse, & vacuam sedem habere pontificis. Dum enim vestem sibi discidit ipsum quo tegebatur velamen legis abrupit. C H R Y. in Ho. Cum ergo scidisset vestimenta sua: non fert sententiam a seipso, sed ab aliis eam exquirit, dicens: {Quid vobis videtur? Sicut in confessis peccatis, & blasphemia manifesta fieri solet, & quasi cogens, & violentiam inferens ad proferendam praeuenit auditorem, dicens: Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audi, blasphemiam. Quae autem illa blasphemia? Etenim ante eis cōgregatis dixerat: Dixit dominus domino meo, sed ea dextris meis, & interpretatus est eis, & ille ruerunt, nec de cetero contradixerunt: qualiter ergo nunc quod dictum est, blasphemiam vocant?} Sequitur. {At illi respondentes lixerunt: Reus est mortis. Ipsi accusantes, ipsi discutientes, ipsi sententiam proferentes. O R I. Quantum putas fuit erroris, ipsam principalem omnium vitam ream mortis pronunciare. & per tantorum resurgentium testimonia, non respicere fontem vitae, de quo in omnes resurgentis vita fluebat?} C H R Y. in Hom. Vt autem venatores fera inuenta, ita suam demonstrabant ebrietatem, & insaniam ferebantur. Sequitur. {Tunc expue, in facie eius & colla eius eciderunt.} H[ab]E[re] O. Vt compleretur quod dictum est: Dedi maxillam meam alapis, & faciem meam non auerti a confusione putorum. Sequitur. {Alii autem pal. in facie eius dede. dicen. Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?} G L O. In contumeliam ei hoc dicitur, qui se Prophetam haberi voluit a populis. H[ab]E[re] Stultum autem erat verberantibus respondere, & propheteare cedentem, cum palam percutientis insaniam videref. C H R Y. in Ho. Attende autem, quod Euangelista cum summa diligentia ea quidem esse crebat.

Acundans, sed gloriā existimans maximam, dominatorem orbis terrarum pro nobis talia sustinere. Hoc autem legamus contineat: hoc nostræ menti inscribamus, & in his gloriemur. **AVG.** Lib. I. c. 44
de Quæst. euan. Q uod autem dictum est: Experunt in faciem ei^z, significauit eos qui presentiam gratia ciuium regnare. Iam

laphis eum cederunt. alii autem palmas in faciem eius dederunt dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Petrus vero sedebat foris in atrio, & accessit ad eum vna ancilla dicens: Et tu cum Iesu Galilæo eras. At ille negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicas. Exeunte autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla, & ait his qui erant ibi. Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negauit colaphis eum cedunt, qui ei honores suos præferunt. Palmas in faciem eius dant, qui perfidia cæcati, eum nō venisse affirmant, tanquam præsentiam eius exterminantes, & repellentes.

tunc demum contumelias domini. Sed Matthæus, & Marcus eas primo commemorant: & deinde Petri tentationem. Sic enim hic sequitur. { Petrus vero sedebat foris in atrio. H I E. Foris sedebat, vt videret exitum rei, & non appropinquabat Iesu, ne ministris aliqua suspicio nasceretur. C H R Y. in Hom. Et qui quando de tentum magistrum vidit solum: ita efferbuit, vt gladium euaginaverit, & auriculam abscederit. quando contumelias Christi audituit, negaror efficitur, & vilis puella minas non sustinet. Sequitur enim: { Et accessit ad eum vna ancilla, dicens: Et tu cum Iesu Galieras. R A B A. Quid sibi vult, quia prima eum prodit ancilla cum viri magis eum potuerint recognoscere, nisi quod iste sexus peccare in nece domini videretur. vt eius passione redimeretur? Sequitur: { At ille negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. } Palam coram omnibus negauit, quia se manifestare expauit quod dicebatur se nescire, respondit, quia pro Saluatore adhuc mori noluit. L E O Papa in Sermone de Passione. Ob hoc autem sicut apparent hesitate permisus est, vt in ecclesiæ principe remedium pœnitentiarum conderetur, & nemo auderet de sua virtute cōsidere, quando mutabilitatis periculum, nec beatus Petrus potuisset euadere. C H R Y. in ho. Non solum autem semel, sed & secundum hominem.

do & tertio negat in breui tempore. vnde sequitur. {Exeunte autem eo ianuam, vidit eum alia ancilla & ait his quæ erant ibi Et hic erat cum Iesu Nazareno.} A V G. de Con. Euange. Intelligitur autem quod postquam exiit foras cum iam semel negasset, galus cantauit primum quod Marcus dicit. C H R Y. in Ho. Vt ostendat quod neque vox galli eum a negatione detinuit. neque in memoriam sua promissionis reduxit. A V G. de Concor. Euan ge. Non autem foris ante ianuam iterum negauit, sed cum redisset ad focum, neq; enim iam exierat & foris eum vidit altera ancilla, sed cum exiret, eum vidit, id est cum surgeret & exiret, animaduerit & dixit his qui erant ibi, id est qui simul ad ignem in atrio. Et hic erat cum Iesu Nazareno. Ille autem qui foras exierat, hoc auditio regressus est, vt se quasi purgaret negando. Vel quod est credibilius, non audiuit quod de eo dictum fuerat cum foras exiret, & poste aquam rediit quod dictum est ei, quod Lucas commemorat. {Sequitur. Et iterum negauit cum iuramento, quia non noui hominem.} H I E. Scio quoddam pio affectu erga apostolum Petrum locum hunc ita interpretatos, vt dicerent Petrum hominem negasse: non Deum, & esse sensum: Nescio hominem, quia scio Deum. Hoc quam fruolum sit prudens lector intelligit. Si enim iste non negauit: ergo mentitus est dominus, qui dixerat: Ter me negabis. R A B A. In hac autem negatione Petri dicimus non solum abnegare Christum, qui dicit eum non esse Christum, sed qui eum sit, negat se esse Christianum. A V G. de Con. euan. Nunc iā de tertia negatione inspiciamus. Sequitur enim. {Et post pusil. acceſ. qui sta. & dix. Petro: Vere & tu ex illis es.} Lucas autē dixit. Interhallo factō quasi horā vniuersitatis, & ut eum conuincant, cōsequenter adiungunt. {Nam & loquela tua manifestum te facit.} H I E. Nō quod alterius sermonis esset Petrus, aut gētis externae: omnes quippe Hebrei erant, & qui arguebant, & qui arguebatur: sed quia vnaqueq; prouincia & regio habeat proprietates suas, & vernaculum loquendi sonum vitare non poscit. R E. Videt autē q̄ sint noxia prauorum hominum colloquia, ipsa quippe coegerunt Petrum negare dominum, quem prius confessus fuerat esse Dei filium. Sequitur enim. {Tunc cœpit detestari, & iurare, quia nō nouisset hominem.} R A B A. Nota, quia primum ait. Nescio quid dicis. secundo cum iuramento negat. tertio quia cœpit detestari & iurare, quia non nouit hominem. Perseuerare quippe in pecca-